

SAK 16/01

REGULERING AV FISKET ETTER ROGNKJEKS I NORDLAND, TROMS OG FINNMARK I 2002

1. SAMMENDRAG OM ENDRINGER I FORHOLD TIL ÅRETS REGULERING

Reguleringene for 2002 følger i all hovedsak reguleringene for 2001.

Fiskeridirektøren foreslår imidlertid at det for reguleringsåret 2002 presiseres i en egen bestemmelse at eier av fiskefartøy ikke kan delta i fisket etter rognkjeks med mer enn ett fartøy.

Fiskeridirektøren foreslår videre at maksimalkvoten for 2002 settes ned fra 2000 til 1500 liter rognkjeksrogn.

På bakgrunn av det store uttaket i 2001 foreslår Fiskeridirektøren også at Reguleringsrådet diskuterer hensiktsmessige måter å regulere fisket etter rognkjeks på.

2. FISKET I 2001

Fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark var i 2001 regulert med maksimalkvoter på inntil 2000 liter rognkjeksrogn. Dette var samme maksimalkvote som i årene 1997 til 2000.

Vilkårene for deltakelse i fisket var at fartøyet som skulle nyttes måtte være innført i Fiskeridirektoratets merkeregister, samt at hovedsmannen måtte stå på blad A eller B i fiskermanntallet. For eier av fartøy over 13 meter største lengde ble det fra og med 1998 i tillegg satt vilkår om at vedkommende måtte ha fisket og levert rognkjeks med eget fartøy i minst ett av de tre foregående årene. Denne ordningen ble videreført i 2001, og det var 26 fartøy som oppfylte kriteriet om å ha deltatt i 1998, 1999 eller 2000.

Tabell 1 Utviklingen i fangst og deltakelse i fisket etter rognkjeks i årene fra 1992 til 2001.

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Tonn rundvekt ¹	3.786	4.611	5.620	4.005	4.328	5.550	1.347	2.042	2.353	5.174
Tonn saltmoden rogn	565,0	688,2	838,6	597,0	646,7	829,3	201,0	304,7	351,2	772,2
Fersk rogn i tusen liter ²	699,5	852	1.038,3	739,1	800,7	1.026,8	248,8	377,2	434,8	956
Antall fartøy	445	536	671	571	606	758	224	237	297	505

¹ Tonn rundvekt inkluderer også fangst av rognkall. Omregningsfaktoren fra saltmoden rogn til rundvekt er 6,7.

² Kilo rogn omregnet til liter rogn med en omregningsfaktor slik at 130 liter fersk rogn tilsvarer 1 tønne (105 kg saltmoden) rogn. Omregningsfaktor = 0,8077.

Med virkning fra 1. januar 1999 vedtok Fiskeridepartementet en minste maskevidde på 267 mm i garnfisket etter rognkjeks. Det er ellers ingen tekniske reguleringer i fisket.

Fangsten av rognkjeks målt i rund vekt varierte mellom 3.786 og 5.620 tonn i perioden 1992-97, for så å reduseres til 1.347 i 1998. Maksimalkvoten ble redusert fra 5.500 liter i 1995 til 3.000 liter i 1996 og til 2.000 liter som har vært kvoten i årene fra 1997 til 2001. Antall deltagende fartøy gikk ned fra 758 i 1997 til 224 fartøy i 1998. I 1999 og 2000 har antall deltagende fartøy og fangstkvantum steget svakt for så å øke kraftig i 2001. Årsaken til den betydelige reduksjonen i deltagelsen en fikk i 1998 synes å ha sammenheng med et ganske kraftig prisfall for rogn. Etterspørselen var høy og prisene meget gode på slutten av 1996 sesongen, og tønner med selvprodusert rogn gikk for opp mot 7000 kroner. Ved sesongstart i 1997 låg minsteprisen på 36 kroner literen og 5500 kroner for tønner, noe som resulterte i høy fangst og overproduksjon i 1997. Rundt 500 tønner fikk en ikke omsetning for i 1997 og av disse ble 300 levert i 1998 mens resten måtte kastes. Etterspørsel og priser falt med opp mot 35 %, og dette er nok mye av årsaken til den lave fangsten i perioden 1998 til 2000. En gradvis bedring i markedssituasjonen førte til økning både i deltagelse og fangstkvantum fra 1998 til 2000. I 2000 ble rognen omsatt for minstepriser på 25,5 kroner literen og 4150 kroner for tønner. I 2001 steg prisene noe til 27,0 kroner literen og 4300 kroner for tønner. Denne prisøkningen alene kan nok ikke forklare økningen i fangst inneværende år, men må også ses i sammenheng med at rognkjeksfisket i andre områder, deriblant New Foundland, har vært relativt svakt i 2001, noe som har bidratt til økt etterspørsel på det norske markedet. Fisket gjennomføres imidlertid noenlunde samtidig, så prisene har ikke i tilsvarende grad økt. Det forventes imidlertid at etterspørselen og prisene også neste år vil være bra.

Tabell 2 Fangst fordelt på fartøy (lengdefordeling) i 1997, 1998, 1999, 2000 og 2001.

	1997		1998		1999		2000		2001	
	Ant.	Fangst i tonn rundvekt	Ant.	Fangst i tonn rundvekt	Ant.	Fangst i tonn rundvekt	Ant.	Fangst i tonn rundvekt	Ant.	Fangst i tonn rundvekt
Under 7 meter	302	1.920	84	484	107	894	115	863	186	1747
7 - 9,9 meter	226	1.712	63	330	65	556	91	701	141	1450
10 – 12,9 meter	168	1.517	64	454	37	233	72	632	159	1722
13 – 19,9 meter	52	374	11	73	25	243	19	141	19	219
Over 20 meter	4	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Ikke oppgitt lengde	6	17	2	6	3	15	0	16	0	36
Sum	758	5.550	224	1.347	237	2.042	297	2.353	505	5174

Som en ser av tabell 2 var det en kraftig økning i deltagelsen for fartøy under 13 meter i 2001 sammenlignet med årene 1998 til 2000. Av de 26 fartøyene som oppfylt deltakervilkårene for fartøy over 13 meter var det 19 fartøy som deltok. En har nådd målet med å få ned tallet på fartøy over 13 meter. Det er imidlertid tydelig at fangstkapasiteten ikke har blitt tilsvarende redusert.

Ett særlig forhold er bestandsstrukturen og fiskets innvirkning på dette. Fiskeridirektøren har reist spørsmål om erfaringene med ny minste tillatte maskevidde, som i 1999 ble økt fra 252 mm til 267 mm. Fiskeriforskning uttalte i sin rapport av 16. november 1999 at en forventet effekt av endring av maskevidden var redusert andel av små rognkjeks i fangstene. I sin rapport av 7. november 2001 konkluderer Fiskeriforskning med at effekten av reguleringen er tydelig. Prøver som viser lengdefordeling ved fangster i Varanger de siste seks årene viser at både de minste kjeksene og de største kallene nå utgjør en mindre del av fangstene.

3. BESTANDSUTVIKLING

Fiskeriforskning har ansvar for norsk forvaltningsrettet forskning på rognkjeks. Rapporten er inntatt som vedlegg (./.) til saksdokumentet. For å beskrive utviklingen i rognkjeksbestanden er det brukt en midlet indeks for fangstmengde pr. enhet innsats (CPUE), som antas å være proporsjonal med gytebestandens størrelse.

For å kunne gi råd om fangst av rognkjeks benyttes en dynamisk biomassemodell (SHOT) som er tilpasset landingsstatistikken og fangst og innsats- dataene. Modellen gir predikasjoner for fangst og bestandsstørrelse et par år frem i tid ved ulike valg for fiskedødelighet. Det er antatt at rekruttering av ny årsklasse er tilnærmet proporsjonal med størrelsen på den gytebestanden som var opphav til årsklassen.

Fangstene av rognkjeks lå i perioden 1970 til 1986 rundt 3-400 tonn og dette nivået antas å være bærekraftig. Fra og med 1987 og frem til og med 1997 har fangstene de fleste år vært mye større. I denne perioden har fangstene vist en nedadgående trend samtidig som CPUE indeksen har vært jevnt nedadgående. De siste årene har indeksen ligget på 30-35% av nivået på 1980-tallet, men har vist klare tegn til en svak oppgang siden midten av 1990-tallet. Det forventes imidlertid en betydelig nedgang i gytebestanden til neste år grunnet det store uttaket i 2001.

Minste tillatte maskevidde økte som tidligere nevnt i 1999 fra 252 mm til 267 mm. Lengdefordelingen etter endringen viste klart den forventede effekten med redusert andel små rognkjeks i fangstene. Lengdefordelingen viste imidlertid også at de største rognkjeksene utgjør en mindre andel nå enn tidligere år, noe som også kan være et varsel om at bestanden er overbeskattet.

Fiskeriforskning uttalte i 2000 at dersom det ble fisket tilnærmedesvis så mye i 2001 som i årene før 1998, måtte en forvente en ytterligere dramatisk reduksjon av bestanden. Med bakgrunn i fjorårets bestandsstørrelse ble foreslått at selv en moderat beskatning ($F=0.3$) burde unngås dersom en ønsker å gjenoppbygge gytebestanden. Uttaket i 2001 ble på 772,2 tonn saltmoden rogn, noe som tilsvarer et stort uttak ($F=0.5$). I følge SHOT- modellen kan det da regnes med en endring av rognkjeksbestanden på -29% . I sin rapport av 7. november 2001 uttaler Fiskeriforskning at det som følge av det store uttaket i 2001 forventes en betydelig reduksjon i den allerede beskjedne rognkjeksbestanden.

For 2002 anbefaler Fiskeriforskning på bakgrunn av SHOT- modellen et totalt uttak på 183 tonn saltmodnet rogn. Dette tilsvarer et moderat til lite uttak ($F=0,2$) og vil i følge prognosen gi en endring av rognkjeksbestanden på $+26\%$.

4. REGULERINGSTILTAK I 2002.

Fiskeriforskning uttaler at tidligere reguleringstiltak basert på fartøykvoter har vist seg å være lite effektive i å begrense totaluttaket. Fiskeriforskning anbefaler derfor at forvaltningsmyndighetene i samarbeid med fiskerne og forskningsmiljøene å utarbeide mer effektive reguleringstiltak.

Fiskeridirektøren mener at det store uttaket i 2001 viser at det trengs et reguleringsregime for dette fisket utover det man har i dag. Det er ikke tilfredsstillende at det totale årlige fangstkvantum av en bestand som viser klare tegn på å være for sterkt beskattet, reguleres i så stor grad gjennom markedets etterspørsel, eller mangel på etterspørsel. Fiskeridirektøren mener at det bør diskuteres hensiktsmessige måter å regulere dette fisket på. Innføring av en totalkvote i dette fiskeriet er omtalt nedenfor. En slik modell kan virke vanskelig å gjennomføre, men andre hensiktsmessige tiltak bør vurderes, herunder en adgangsbegrensning med aktivitetskrav også for fartøy på eller under 13 meter største lengde.

Fiskeridirektøren foreslår at Reguleringsrådet diskuterer hensiktsmessige måter å regulere fisket etter rognkjeks på.

4.1. TOTALKVOTE MV.

Tidligere år har Fiskeriforskning tilrådd å innføre en totalkvote i fisket etter rognkjeks. Fiskeridirektøren viser imidlertid til drøftelser i Reguleringsrådet i årene 1996 til 2000, hvor det blant annet er anført at kontrollen med en totalkvote vil være svært vanskelig i dette fisket. Det foregår her hovedsakelig sjølproduksjon, og for å ha kontroll må en fastsette omfattende kontrollordninger, egenmelding osv. I tillegg vil en måtte ha oppdeling i del-kvoter i de ulike fylker, fordi fisket starter på forskjellige tidspunkt i de ulike regionene. Dertil kommer at de administrative kostnadene ikke vil stå i forhold til det en vil oppnå i forhold til kvalitativt bedret kontroll. Fiskeridirektøren vil i stedet tilrå en videreføring av ordningen med deltakerbegrensning og stramme maksimalkvoter samt innføre en bestemmelse om at eier kun kan delta med ett fartøy.

Sett på bakgrunn av det som er nevnt ovenfor, finner Fiskeridirektøren heller ikke for 2002 å kunne foreslå en totalkvote i fisket etter rognkjeks.

4.2. DELTAKELSESKRITERIER

I møte i Reguleringsrådet i desember 1997 ble det besluttet å innføre vilkår for å begrense en økning i deltakelsen i fisket etter rognkjeks. Bakgrunnen for dette var opplysninger fra Fiskeriforskning om forventet reduksjon i bestanden av rognkjeks. Det ble vist til at den høye fangsten i 1997 ville redusere bestanden betydelig og at det derfor var behov for begrensninger i fisket for å redusere fangsten i 1998.

I tillegg til vilkårene om at fiskeren måtte være registrert i fiskermanntallet og at fartøyet måtte være registrert i merkeregisteret, ble det fra og med 1998 satt vilkår om tidligere deltakelse i fisket for fartøy over 13 meter største lengde. For å få delta i fisket etter rognkjeks måtte fartøy av denne størrelsen ha fisket og levert rognkjeks med eget fartøy i minst ett av de

tre siste årene. I 1997 deltok 56 fartøy over 13 meter største lengde. I 2001 deltok som nevnt 19 fartøy, av de totalt 26 som oppfylte aktivitetskravet. Det har således lyktes å få ned antallet deltagende fartøy i denne lengdegruppen.

For fartøy under 13 meter største lengde har det ikke vært satt krav utover det å ha vært innført i manntall og merkeregister, og som det fremgår av tabell 2 er det fortrinnsvis de mindre fartøyene i berørte fylker som deltar. I 2001 utgjorde den totale fangsten til gruppen over 13 meter største lengde 219 tonn av total fangst på 5174 tonn. Fangstkapasiteten i flåten som deltar i dette fisket er altså fortsatt for høy, og det må vurderes om ytterligere tiltak skal gjennomføres for å redusere kapasiteten i dette fisket. Fiskeridirektøren mener imidlertid at det foreløpig ikke synes hensiktsmessig å innføre aktivitetskrav også for fartøy på eller under 13 meter. Dette er imidlertid et tiltak som bør vurderes, og det vises i så måte til forslaget ovenfor om å diskutere hensiktsmessige måter å regulere fisket på.

For å sikre at ressursene fordeles er det imidlertid hensiktsmessig å stille krav om at eier kun kan delta med ett fartøy i fisket.

Fiskeridirektøren foreslår at eier av fiskefartøy ikke kan delta i fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark med mer enn ett fartøy.

Fiskeridirektøren foreslår at det for fartøy over 13 meter største lengde som ønsker å delta i 2002 settes vilkår om tidligere deltakelse i rognkjeksfisket i minst ett av årene 1999, 2000 eller 2001, samt at forbudet mot å overføre deltakeradgangen ved salg eller utskifting videreføres.

Videre foreslås å videreføre de alminnelige vilkår om at fartøy som skal nyttes må være registrert i merkeregisteret, samt at et fartøy eller eier av fartøy bare kan fiske og levere inntil én maksimalkvote i reguleringsåret. På samme måte som for 2001 foreslår Fiskeridirektøren at bare eier av fartøyet kan delta i 2002.

Fiskeridirektøren foreslår at forbudet mot bruk av leiefartøy videreføres.

4.3. MAKSIMALKVOTE

I årene 1997 til 2001 ble det satt maksimalkvote på 2000 liter rognkjeksrogn.

For 2001 tilrådte Fiskeriforskning at fisket etter rognkjeks ikke skulle overti 200 tonn saltmoden rogn. Det ble fangstet 772,2 tonn. For 2002 foreslår Fiskeriforskning at det totale uttaket reduseres til 183 tonn saltmoden rogn. Da prisene har økt og etterspørselen er god er det rimelig å anta at det blir samme deltakelse i fisket i 2002 som det har vært innværende år, noen reduksjon i innsatsen er det ikke tegn til. Fiskeridirektøren foreslo en maksimalkvote på 1500 tonn for 2001, men forslaget ble ikke fulgt. Det ble i Reguleringsrådet hevdet at en maksimalkvote på 1500 tonn ikke vil være forsvarlig med tanke på lønnsom drift. Nå er imidlertid prisene økt, og en kan ikke se at dette argumentet har like tung vekt. Det vises til at maksimalkvotene ble redusert fra 5500 tonn i 1995 til 2000 tonn i 1997, hvor maksimalkvoten har ligget siste årene. Reduksjonen i fangstkvantum i årene 1998 – 2000 virker imidlertid å være like mye forårsaket av fallet i pris og etterspørsel, og sesongene 1997 og 2001 kan tyde på at maksimalkvote på 2000 tonn ikke er tilstrekkelig til å holde fangstkvantumet nede. En reduksjon i maksimalkvotene til 1500 tonn vil kunne medføre at det vil være mindre

interessant å delta i dette fisket neste år, noe det er behov for ut fra fangsttallene for 2001. I følge Fiskeriforskning har det de siste årene vært en økende andel av de deltagende fartøyene som leverer mer enn 1500 liter rogn. I 2001 utgjorde disse fartøyene 66 % av det totale antallet. Fiskeridirektøren mener derfor at en maksimalkvote på 1500 liter rogn vil gi den ønskede effekt, og holde det totale uttaket av rognkjeksrogn i 2002 nede på et mer forsvarlig nivå enn en maksimalkvote på 2000 liter rogn.

På bakgrunn av ovennevnte foreslår Fiskeridirektøren at maksimalkvoten fastsettes til 1.500 liter rogn i år 2002.

5. FRITIDSFISKE

I forbindelse med vedtakelsen av § 4a i saltvannsfiskeoven om fritidsfiske i juni 1997, ble det inntatt en bestemmelse i rognkjeksforskriften om at kun personer som er registrert i fiskermanntallet kan drive fiske etter rognkjeks. Slik som bestandssituasjonen er, bør det etter Fiskeridirektørens oppfatning heller ikke være adgang for fritidsfiskere å fiske rognkjeks i 2002.

Fiskeridirektøren foreslår at det i likhet med 2001 ikke blir adgang til å drive fritidsfiske etter rognkjeks i 2002.

6. UNGDOMSFISKEORDNINGEN

Når det gjelder ungdomsfiskeordningen er denne drøftet under sak 8. Dersom ungdomsfiskeordningen blir videreført forutsettes det at den også inkludere rognkjeks.